

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертацію Ланченка Олексія Васильовича
на тему: «УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ»
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 073 «Менеджмент»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації. У сільському господарстві України переважають застарілі традиційні технології, інноваційне оновлення йде в уповільненому темпі, що є однією з головних причин тривалого кризового стану аграрної сфери. Водночас розвиток аграрного сектора економіки України характеризується випереджальними темпами порівняно з іншими галузями економіки.

На сучасному етапі в практику сільськогосподарських підприємств мають активно впроваджуватися як нові технології, так і нові способи господарювання. Єдиною альтернативою нинішньому стану вітчизняного сільського господарства слід вважати інноваційний розвиток. Широке застосування науково-технічних досягнень є найбільш дієвою та ефективною формою забезпечення сталого розвитку галузі, а науково-технічний прогрес визначається можливостями інноваційного спрямування розвитку аграрного виробництва.

Подальше зростання неможливе без глибокого і всебічного аналізу сучасного стану інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, що дає змогу оцінити та розробити реальну інноваційну політику, активна реалізація якої забезпечить науково-технічний прогрес у галузі. Стосовно сучасних умов першочергове значення має організаційно-економічне забезпечення освоєння інновацій в корпоративному секторі аграрної економіки за рахунок удосконалення організації інноваційного процесу, економічного стимулювання інноваційної діяльності на всіх рівнях управління, підвищення рівня сприйняття суб'єктів підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу до нововведень.

У зв'язку з вищезазначеним тема є актуальною і спрямована на проведення комплексного дослідження теоретичних і практичних аспектів інноваційної діяльності господарств корпоративного сектору аграрної економіки, розроблення

напрямів її удосконалення сприятимуть підвищенню інноваційної активності в сільському господарстві країни.

Зв'язок роботи з державними науковими (галузевими) програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в рамках науково-дослідної діяльності Білоцерківського національного аграрного університету, зокрема за ініціативною темою: «Формування системи продовольчого забезпечення населення в контексті повоєнного відродження економіки України» (державний реєстраційний номер 0123U104509). Автором запропоновано систему інформаційно-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств з метою підвищення обсягів виробництва та рівня якості продукції.

Наукова новизна досліджень і практична цінність отриманих результатів дисертаційної роботи. Ознайомлення зі змістом дисертації дозволило визначити ключові наукові положення та висновки, сформульовані автором, які відзначаються науковою новизною, зокрема:

удосконалено:

методичні підходи щодо визначення показників ефективності інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, з урахуванням їхніх переваг, недоліків та практичного застосування;

інформаційно-аналітичні інструменти управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств та їх відображення в бухгалтерському та статистичному обліку;

компоненти системи організаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю в основних категоріях сільськогосподарських підприємств, які включають стратегічне планування, адаптацію технологій, управління ресурсами і розвиток кадрів, що дозволяє оптимізувати процеси та підвищити ефективність діяльності;

набули подальшого розвитку:

теоретичні основи інноваційної діяльності, які зосереджені на розумінні та впровадженні нових підходів, що сприяють стійкому розвитку підприємницьких

суб'єктів у аграрному бізнесі та дозволяють удосконалювати виробничі процеси, підвищувати конкурентоспроможність, оптимізувати ресурси та адаптуватися до змін на ринку;

організаційно-економічне забезпечення сільськогосподарських підприємств в управлінні ресурсним потенціалом за використанням інноваційних процесів;

методичні підходи до визначення ефективності інноваційної діяльності серед виокремлених груп підприємств із розробкою заходів для підвищення їх результативності;

оцінка інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств з урахуванням умов здійснення виробничо-господарської діяльності.

Теоретичні узагальнення та отримані практичні результати, є рекомендаційною базою та спрямовані на вирішення завдань щодо підвищення ефективності інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, що сприятиме підвищенню їх конкурентних позицій на внутрішньому і зовнішньому ринках. Основні положення, висновки та пропозиції, викладені у дисертаційному дослідженні були використанні при проведенні комплексного дослідження інноваційного клімату аграрного сектору України консалтинговою агенцією «Украгроконсалт» (довідка №30/2/25 від 17.02.2025 р.).

Результати дисертаційної роботи також були використанні при розробці комплексної програми сільських територій Іллінецької територіальної громади до 2030 р. (довідка № 141/1 від 20.11.2024 р.).

Практичні розробки автора впроваджені в навчальний процес Білоцерківського національного аграрного університету, зокрема при викладанні на економічному факультеті навчальних дисциплін: «Управлінський облік», «Менеджмент інноваційного проєкту» та «Аграрний менеджмент» (довідка № 142/2 від 12.11.2024 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.
Сформульоване здобувачем наукове завдання – обґрунтування теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо оцінки інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств знайшло нове

втілення в представленому дослідженні. При цьому автором дисертації була використана достатня кількість інформаційних джерел, а також матеріали нормативно-правового, статистичного та аналітичного характеру. Виклад матеріалів дослідження в дисертації є логічним та послідовним. Окреслені завдання дослідження є остаточно сформульованими в контексті поставленої мети, а залучення необхідного методичного інструментарію дозволило дисертанту отримати необхідні наукові результати для досягнення мети дослідження.

Зміст дисертації відповідає її темі. Зазначене є свідченням достатнього рівня обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій.

На підставі детального ознайомлення зі змістом і анотацією дисертації Ланченка Олексія Васильовича доцільно стверджувати, що робота є завершеним, самостійно виконаним та логічно побудованим науковим дослідженням, яке містить оригінальне вирішення наукової проблеми – поглиблення наявних і розроблення нових теоретико-методичних і прикладних засад управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Апробація результатів дослідження, повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях. Основні наукові положення та висновки у дисертаційній роботі самостійно сформульовані Олексієм Васильовичем Ланченком на основі ретельно викладених матеріалів дослідження, результати яких уже опубліковані у спеціалізованих наукових журналах. Достовірність ключових наукових положень роботи підтверджена їхньою апробацією на міжнародних та вітчизняних науково-практичних конференціях. За підсумками дисертаційного дослідження було опубліковано 9 наукових праць, у тому числі 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 у виданні, включеному в міжнародну наукометричну базу даних Scopus, 3 тези доповідей на науково-практичних конференціях різного рівня.

Аналіз структури та змісту дисертації. Дисертаційна робота, підготовлена Ланченком Олексієм Васильовичем, відповідає всім вимогам, що ставляться до

таких робіт, і включає всі необхідні структурні елементи: вступ; основні розділи та підрозділи, що містять огляд літератури, обґрунтування вибору напрямків і методів дослідження, власні дослідження та їх аналіз, а також висновки; список використаних джерел; додатки. В анотації, яка надана українською та англійською мовами, представлено зміст і основні результати дослідження. Також наведено ключові слова і список наукових публікацій дисертанта за темою наукового дослідження, зокрема зазначено особистий внесок автора. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що включає 160 найменувань. Повний обсяг дисертації становить 265 сторінок. Робота містить 14 таблиць та 20 рисунків.

У дисертації обґрунтовано вибір теми дослідження, розглянуто дискусійні та нерозв'язані питання теоретичного та практичного характеру, а також визначено мету, завдання й методи дослідження. Головною метою дисертаційного дослідження було узагальнення теоретичних і методичних положень та розробка науково обґрунтованих пропозицій для вдосконалення управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств в повоєнний період відродження аграрної економіки.

Інформаційна база дослідження ґрунтується на широкому спектрі джерел, включаючи статистичні звіти, законодавчі акти, аналітичні статті, монографії та матеріали з офіційних ресурсів, а також наукова інформація, що має форму недрукованої продукції і розміщена у світовій комп'ютерній мережі Internet. Особливу увагу приділено даним Державної служби статистики України, нормативній літературі та результатам власних досліджень автора.

Робота виконана у межах програми з підготовки доктора філософії впродовж 2021–2025 рр. у Білоцерківському національному аграрному університеті.

Для досягнення поставлених цілей використано низку загальнонаукових і спеціалізованих методів. Серед них системний підхід для вивчення зв'язків між явищами в рамках інноваційної діяльності господарств корпоративного сектору аграрної економіки; статистичний аналіз для оцінки динаміки вкладень в

інноваційні продукти та їх ефективності; групування для аналізу впливу факторів на інноваційні процеси; порівняльний аналіз для знаходження причинно-наслідкових зв'язків; а також експертний метод для визначення ключових факторів управління. Графічні методи використано для візуалізації тенденцій і закономірностей; економіко-математичні, розрахунково-конструктивні та оптимізаційні методи для встановлення стратегічних пріоритетів розвитку інноваційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах.

Результати досліджень, викладені в роботі, подані логічно і послідовно, відповідно до поставлених завдань. Мета роботи була досягнута, наукові положення достатньо обґрунтовані й апробовані. Додатки містять довідки про впровадження результатів наукової роботи. Загалом, аналіз змісту дисертації свідчить про те, що вона виконана на актуальну тему, на високому науково-методичному рівні та є завершеною працею. Це обґрунтовано як метою і завданням роботи, так і способами та методами їх досягнення, а також об'єктивністю та достовірністю результатів дослідження. На основі дослідження сформульовані загальні висновки щодо теоретико-методичних положень та науково обґрунтовані пропозиції для вдосконалення управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Дотримання принципів академічної доброчесності. Аналіз дисертації та наукових публікацій Ланченка Олексія Васильовича, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, дає підстав констатувати щодо не допущення здобувачем порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). Зокрема, дисертація містить посилання на джерела інформації за кожним випадком використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права; відображає прагнення надаги достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації та оформлення дисертації. Оцінюючи дисертацію Ланченка Олексія Васильовича

практично значущу наукову працю, рівень обґрунтованості основних теоретико-методичних, практичних рекомендацій, висновків та пропозицій, необхідно відмітити, що деякі положення роботи є дискусійними, а деякі потребують уточнення та додаткової аргументації, зокрема:

1. На с. 33 дисертант наголошує: «...що, для забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарського виробництва необхідні зусилля не тільки для стимулювання досліджень і відновлення престижу наукової роботи, а й для формування організаційно-економічного механізму впровадження інновацій, сприяння передачі та застосування результатів досліджень у виробництві». Разом з тим у підрозділі 2.2 автор наголошує про відтік молодих вчених, що негативно відображається на результатах проведених наукових досліджень. У зв'язку з цим автору доцільно було б звернути увагу на розробку методів стимулювання науковців НДІ і викладачів в ЗВО аграрного спрямування, як розробників науковосмкої продукції та підготовки кадрів для вітчизняного аграрного сектору.

2. На рис. 1.1. автор в якості завдань інноваційної діяльності підприємств наголошує на підготовці та перепідготовці кадрів. У зв'язку з цим постає необхідність розкрити методи стимулювання формування кадрового потенціалу суб'єкта господарювання як одного із шляхів забезпечення реалізації в технологічний процес інноваційних продуктів.

3. На с. 104 дисертант наголошує, що незадовільний трансфер вітчизняної інноваційної продукції для сільського господарства полягає у відсутності маркетингового підходу при її поширенні з боку основних розробників. У зв'язку з цим автору необхідно було б запропонувати власні підходи щодо прискорення процесу впровадження в практичну діяльність сільськогосподарських підприємств вітчизняних інноваційних розробок.

4. На рис. 2.6. зображено, що в структурі фінансування інноваційних розробок для аграрного сектору домінують приватні інвестиції. У зв'язку з цією обставиною дисертанту доцільно було б більш детальноше приділити увагу фінансовим взаємовідносинам розробників інновацій (ЗВО, НДІ) та сільськогосподарське підприємство.

5. В підрозділі 2.2, використовуючи дані Державної служби статистики України, дисертант наголошує на зростанні капітальних вкладень малими сільськогосподарськими підприємствами в модернізацію власної матеріально-технічної бази. У зв'язку з цим дисертанту необхідно більш детально розкрити першопричини їх активізації.

6. В таблиці 2.5 дисертант відображає емпіричний матеріал щодо інвестицій у відновлення родючості сільськогосподарських угідь. Встановлено, що малі суб'єкти підприємницької діяльності суттєво скоротили капітальні вкладення в підвищення родючості земель. Вважаю за доцільне розкрити основні чинники, які вплинули на вищезазначені негативні тенденції.

7. При обґрунтуванні пропозицій щодо удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємства (с. 159-161; с. 166-168) дисертант використовує положення МСФЗ у той же час в Україні переважно використовуються для ведення бухгалтерського обліку вітчизняні П(С)БО. Вважаємо, що автору доцільно було б обґрунтувати своє бачення щодо впровадження в практичну площину міжнародних стандартів фінансової звітності з метою формування інформаційного забезпечення оцінки інноваційної діяльності господарств корпоративного сектору аграрної економіки.

Разом з тим, озвучені зауваження та спірні положення в дисертаційній роботі Ланченка Олексія Васильовича не мають принципового значення. Вони скоріше спрямовані на стимулювання подальших наукових дискусій у цій галузі та не ведуть до суттєвих змін у загальній позитивній оцінці дослідження.

До того ж, виявлені описові та лексичні недоліки не впливають на загальну схвальну рецензію щодо дисертації.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Ланченка Олексія Васильовича на тему: «Управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств» є цілісною, самостійно виконаною працею.

У результаті вирішення поставлених теоретичних, методичних та прикладних завдань в дисертації одержано положення і висновки, які

відповідають ознакам наукової новизни. Тему дисертації розкрито в повному обсязі, вирішено поставлені завдання, досягнуто мету, що дозволило отримати нові наукові результати дослідження, що мають теоретичне значення та практичну цінність.

Дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 р. (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03 квітня 2019 р. та № 502 від 19 травня 2023 р.), наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31 травня 2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 р. та № 502 від 19 травня 2023 р.), а її автор Ланченко Олексій Васильович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент,

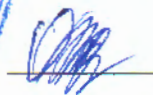
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Білоцерківського національного
аграрного університету



Ірина ГЕРАСИМЕНКО

«17» квітня 2025 р.

Підпис Ірини ГЕРАСИМЕНКО засвідчую:
начальник відділу документообігу і
кадрового забезпечення
Білоцерківського національного
аграрного університету



Олена ЮРЧЕНКО